

Protokoll fört vid besök hos Polismyndigheten i Norrbotten, arresten Kiruna, den 23 april 2012

Inledning

Den 23–26 april 2012 genomförde JO:s NPM-enhet, på uppdrag av justitieombudsmannen Hans-Gunnar Axberger, oanmälda besök i flera polisarrester i Norrbottens län. Enhetschefen Sven-Åke Jansson samt föredragandena Elisabeth Sjöblom och Marie-Louise Collin besökte i det sammanhanget den 23 april 2012 arrestlokalerna i polisstationen i Kiruna.

Bakgrund

Justitieombudsmännen har enligt lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO-instruktionen) tillsyn över dem som utövar offentlig verksamhet för att tillse att dessa följer lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden. JO:s tillsyn omfattar bl.a. polisen. Ombudsmännen ska särskilt tillse att domstolar och förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet iakttar regeringsformens regler om saklighet och opartiskhet och att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter respekteras i den offentliga verksamheten.

Av 5 a § i JO-instruktionen framgår att justitieombudsmännen därutöver fullgör de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan (national preventive mechanism, NPM) enligt det fakultativa (frivilliga) protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, Opcat).

Syftet med det fakultativa protokollet är att upprätta ett system för regelbundna besök, genomförda av oberoende internationella och nationella organ, på platser där personer hålls frihetsberövade, för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Besökets genomförande

Besöket inleddes med att JO:s medarbetare togs emot av biträdande chefen för brottsförebyggande enheten Norra Lappland Anette Nilsson. Därefter förevisades

arrestlokalerna. JO:s medarbetare genomförde en översiktlig genomgång av omhändertagande- och arrestantblad och tillsynsblad. Besöket avslutades med en sammanfattande genomgång med Anette Nilsson.

lakttagelser m.m. under besöket

Organisation m.m.

Polismyndigheten i Norrbotten är organiserad i två avdelningar. Under avdelningarna finns fyra geografiska områden: Norra Lappland, Östra Norrbotten, Piteå älvdal och Luleå – Boden. Bl.a. Kiruna och Gällivare hör till område Norra Lappland. Gällivare är s.k. huvudort i området.

Arresten i Kiruna har fyra tillnyktringsceller och fyra anhållningsceller. Bemanningen utgörs av arrestvakter (dubbelbemanning) som tjänstgör under helger och vid behov. Samtliga har genomgått en kortare arrestutbildning i vilken det inte ingår någon särskild sjukvårdsutbildning. Ett antal arrestvakter har erfarenhet av arbete inom sjukvården. Under övriga tider bemannas arresten av polispersonal. Tillnyktringsenhet saknas i Kiruna. Det finns kvinnlig personal att tillgå för det fall en kvinna tas in i arresten. Dubbelbeläggning kan förekomma under Kirunafestivalen. Förmansprövning görs av inre befäl eller på distans av vakthavande befäl i Luleå. En kamera finns vid arrestintaget. Kameran är för närvarande inte driftsatt men kommer att kopplas upp mot länskommunikationscentralen i Luleå för bl.a. förmansprövningar.

Det finns inget häkte i Kiruna, närmaste häkte finns i Luleå.

Häktningsförhandlingar genomförs i Gällivare eller via videolänk från Kiruna. På grund av de långa avstånden sker transporter genom s.k. stafettkörning där frihetsberövade byter polisbil halvvägs. Ersättningskläder finns att tillgå för personer vars kläder omhändertagits för teknisk undersökning eller skadats.

Cellerna kontrolleras vid den årliga skyddsronen samt i anslutning till frigivning och när frihetsberövade överförs till häkte eller annan vård.

Celler och andra utrymmen

Frihetsberövade förs till arresten för inskrivning och arrestant- eller omhändertagandeblad upprättas.

Det finns ett läkarrum och en rastgård som för närvarande är stängd av brandskyddsskäl. Intagna ges möjlighet till utomhusvistelse på baksidan av polishuset där även rökning tillåts. En rullstol finns i arrestintaget. Böcker och tidningar tillhandahålls.

Cellerna var i gott skick och gav ett välstädat intryck. Takhöjden i arresten upplevdes som låg.

Dusch och toalett finns i korridoren. Celler och hygienutrymmen städas dagligen.

Frukost bereds av arrestvakterna. Uppvärmade färdigrätter serveras vid övriga måltider. Specialkost går att beställa.

Information om rättigheter och kontakt med omvärlden

I denna del antecknas inledningsvis följande. Enligt 2 § häktesförordningen (2010:2011) ska varje intagen i anslutning till att han eller hon tas in i en förvaringslokal informeras om verkställighetens innebörd på ett språk som han eller hon förstår. Sådan information ska också lämnas vid andra tillfällen så snart det finns anledning till det.

Vid sitt besök i Sverige 2008 uppmärksammade FN:s underkommitté mot tortyr (UN Subcommitté for the Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, SPT) att polisen inte gav information till frihetsberövade om deras rättigheter på ett systematiskt och enhetligt sätt (se www2.ohchr.org/english/bodies/cat/opcat/spt_visits.htm). Rikspolisstyrelsen uppgav i anslutning därtill att det fanns ett utkast till informationsblad men att man av olika skäl inte hade färdigställt detta. SPT rekommenderade att informationsbladet borde färdigställas så fort som möjligt och därefter distribueras till samtliga polisstationer.

I sitt svar på SPT:s rapport anförde regeringen att informationsblad, på 40 olika språk, hade färdigställts och gjorts tillgängligt för samtliga polismyndigheter i december 2008.

En kopia av informationsbladet bifogas detta protokoll.

Vid besöket framkom att informationsbladet inte delas ut. Det framkom vidare att underrättelse om rättigheter lämnas först i samband med förhör enligt 24 kap. 8 § rättegångsbalken.

Hälso- och sjukvård

I samband med avvisiteringen noterar avrapporterande polisman på omhändertagande- eller arrestantbladet om det finns synliga skador eller sjukdomar. Den frihetsberövade tillfrågas också om eventuella sjukdomar och mediciner. Vid behov av mediciner kontaktas sjukvården. Det är inre befäl som avgör om läkare ska tillkallas eller om den frihetsberövade ska föras till sjukhus. En första hjälpen-väska och en mask för hjärt- och lungräddning finns i arresten. I arresten finns en förteckning över medicinska symboler och över drogtecken. Personal anförde att man är mycket observant på förväxlingsjukdomar varför tillsyn även sker inne i cellen. Vid den översiktliga kontrollen av tillsynsbladen påträffades inte någon notering om att tillsyn skett i cellen.

Avslutande genomgång

JO:s medarbetare redogjorde för vad som kommit fram under besöket.

Från polisens sida anfördes bl.a. följande. Det är okänt om dispens beviljats för den bristfälliga möjligheten till utomhusvistelse och den låga takhöjden. Vid tillsyn inne i cellen görs ingen särskild notering. Arrestpersonalen för vissa egna noteringar om bl.a. vistelse utomhus. En revidering av myndighetens tjänsteföreskrifter är pågående.

Jag har tagit del av protokollet. Vad som framkommit föranleder för närvarande inte några åtgärder från min sida.

Hans-Gunnar Axberger